

Dosarul nr. 2ra-631/23  
2-21041437-01-2ra-05042023

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (M. Muruianu)  
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (M. Guzun, V. Sîrbu, V. Buhnaci)

## DECIZIE

06 decembrie 2023

mun. Chișinău

### Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:  
Președinte, judecător  
judecători

Oxana Parfeni  
Diana Stănilă  
Ion Malanciuc

examinând recursurile declarate de Ministerul Justiției și de Mocreac Vladimir, în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Mocreac Vladimir împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și încasarea prejudiciului moral

împotriva deciziei din 25 ianuarie 2023 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul declarat de Mocreac Vladimir și a fost menținută hotărârea din 19 iulie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru,

#### c o n s t a t ă :

La 07 aprilie 2022, Mocreac Vladimir, a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției, cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare.

În motivarea acțiunii a invocat că, este recunoscut în calitate de parte vătămată în cauza penală de învinuire a lui Tcaci Alexandru, Rudenco Serghei, Uncu Sergiu în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 189 alin. (3) lit. d), e) Cod Penal și art. 327 alin. (1) Cod Penal. Iar la 21.08.2007 prin ordonanța procurorului, a fost recunoscut în calitate de parte civilă, unde solicită suma de 250 000 dolari SUA.

A relatat reclamantul că, la 05.08.2008 cauza penală a ajuns pe rolul instanței de fond care a judecat cauza până la 09.06.2011, adică 2 ani și 10 luni, iar la data de 09.06.2011 a fost emisă sentința prin care inculpații au fost achitați, ca temei al comiterii faptei nu de către inculpați, sentința fiind contestată cu apel de către procuror și partea vătămată. Începând cu 08.10.2012 până la 05.12.2013 cauza a fost examinată la Curtea de Apel Chișinău, care la 05.12.2013 a emis o decizie prin care au fost admise apelurile declarate, fiind casată sentința, inclusiv din oficiu, și pronunțată o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care Tcaci Al., Rudenco S. și Uncu S. în baza art. 189 alin. (3) lit. d) Cod penal, au fost achitați, pe

motiv că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii, iar acțiunea civilă a fost respinsă.

A indicat că, decizia instanței de apel a fost contestată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție de către procuror și partea vătămată, astfel în perioada 16.04.2014 - 16.12.2014, cauza s-a aflat spre examinare în cadrul Curții Supreme de Justiție, care la 16.12.2014 a emis decizia prin care au fost admise recursurile ordinare declarate de procuror și partea vătămată, casată total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 05 decembrie 2013 în cauza penală, cu dispunerea rejudecării cauzei.

La rejudecare, Curtea de Apel Chișinău a examinat cauza începând cu 09.02.2015 și până la 20.12.2016 când a fost emisă decizia, prin care s-au respins ca nefondate apelurile declarate de acuzator și partea vătămată, și menținută sentința instanței de fond fără modificări. Prin decizia 06.07.2017 Curtea Supremă de Justiție a admis recursurile ordinare declarate de procurorul în procuratura de circumscripție Chișinău și de partea vătămată, a casat total decizia Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 20 decembrie 2016, în cauza penală, cu dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

A mai invocat reclamantul că, a treia oară Curtea de Apel Chișinău a examinat apelurile în perioada 12.07.2017 - 05.11.2020, adică 3 ani și 4 luni, iar la 05.11.2020 a pronunțat decizia prin care a admis apelul procurorului și a părții vătămate, a casat total sentința din 09.06.2011 a Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău, din alte motive, inclusiv din oficiu potrivit art. 409 alin.(2) Cod de procedură penală și pronunțat o nouă hotărâre potrivit modului stabilit pentru prima instanță și achitați toți inculpații ca temei al faptului că nu au comis ei infracțiunea și că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii.

A susținut că, în perioada 11.03.2021 până la 25.05.2021 a fost examinat recursul la Curtea Supremă de Justiție, iar la 25.05.2021 a fost emisă decizia prin care s-au admis recursurile ordinare declarate de către procurorul și de către partea vătămată, s-a casat total decizia Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 05 noiembrie 2020, în cauza penală și s-a dispus rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată. Or, cauza fiind transmisă la rejudecare, pentru a patra oară la Curtea de Apel Chișinău, din 25.05.2021, nu este vreo soluție pe caz, mai mult, pe cauza data fiind deja amânate 3 ședințe, iar următoarea fixată doar pentru 17.11.2022, la o distanță de 9 luni de la ședința precedentă.

În legătură cu termenele de examinare a cauzei penale, a formulat o plângere către CSM, care prin răspunsul din 22.10.2021 l-a informat despre dreptul său de a se adresa în instanța de judecată în temeiul Legii nr. 87 din 21.04.2011. Prin tergiversarea examinării cauzei i-a fost cauzat un prejudiciu prin suferințe de ordin psihologică/morală.

Consideră reclamantul că, suferințele de ordin psihologic cauzate de admiterea tergiversării examinării cauzei urmează a fi cuantificate sub forma unui prejudiciu moral de 200 000 de lei, care va fi suficient pentru acoperirea frustrărilor, lipsurilor, șocurilor emotive, suferințelor morale pentru încălcarea termenului rezonabil de judecare a cauzei, din 05.08.2008 și până la data depunerii în instanța de judecată a prezentei acțiuni.

La 18.07.2022 Mocreac Vladimir și-a concretizat cerințele, solicitând constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale și

încasarea prejudiciului moral în sumă de 3 000 000 de lei, cauzat prin această încălcare.

Prin hotărârea din 19 iulie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, acțiunea a fost admisă parțial.

S-a constatat faptul încălcării dreptului reclamantului Mocreac Vladimir la judecarea în termen rezonabil a acțiunii civile depuse în cauza penală XXX privind învinuirea lui Tcaci Alexandru, Rudenco Serghei și Uncu Sergiu.

S-a încasat în folosul reclamantului Mocreac Vladimir din bugetul de stat al Republicii Moldova prejudiciul moral în sumă de 25 000 de lei.

În rest, cerințele au fost respinse ca neîntemeiate.

La 08 august 2022, Ministerul Justiției a declarat apel împotriva hotărârii Judecătorei Chișinău, sediul Centru din 19 iulie 2022, solicitând casarea hotărârii instanței de fond, cu pronunțarea unei decizii noi de respingere integrală a acțiunii.

Iar la 17 august 2022, Mocreac Vladimir a declarat apel, solicitând casarea parțială a hotărârii instanței de fond, în partea ce ține de respingerea pretenției privind încasarea prejudiciului moral.

Prin decizia din 25 ianuarie 2023 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de Mocreac Vladimir și apelul declarat de Ministerul Justiției și a fost menținută hotărârea din 19 iulie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru.

Pentru a decide astfel instanța de apel a reținut că, sunt întemeiate concluziile primei instanțe privind constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și încasarea prejudiciului moral, reieșind din faptul că, cauza penală se aflat pe rolul instanței de judecată mai mult de 14 ani, nefiind soluționată până la depunerea prezentei acțiuni, iar pârâtul, contrar sarcinii pozitive de probațiune, nu a demonstrat că motivele ce au dus la examinarea atât de îndelungată a cauzei îi sunt imputabile acestuia.

Argumentul apelantului/pârât Ministerul Justiției privitor la aplicabilitatea prevederilor art. 118 din Codul de procedură civilă, a fost respins. Or art. 4 alin. (1) din Legea 87 expres stabilește că, sarcina probațiunii lipsei de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine Ministerului Justiției. În prezent, cauza penală se află pe rolul instanțelor de judecată mai mult de 14 ani, la moment dosarul fiind la rejudecare în Curtea de Apel Chișinău pentru a patra oară, deci, durata mare a neexaminării cauzei penale încalcă cert dreptul reclamantului-apelant Mocreac Vladimir la examinarea în termen rezonabil a acțiunii sale civile, și, în consecință, dreptul la un proces echitabil.

Curtea de Apel Chișinău a menționat că, deși cauza în care se pretinde încălcarea este de o complexitate considerabilă, fiind implicați 3 inculpați, fapt ce obligă instanța să asigure un echilibru între celeritatea procesului și drepturile acestora, totuși termenul îndelungat de examinare a cauzei a fost condiționat, în mare parte, de comportamentul părților, care au dus la amânarea ședințelor, cât și din cauza atitudinii pasive ale instanțelor de judecată, care nu au întreprins măsuri necesare pentru curmarea comportamentului de rea-credință a participanților la proces care abuzau de drepturile procedurale și duceau la amânarea nejustificată a cauzei. Prima instanță just a conchis că, termenul rezonabil de examinare a cauzei penale nu a fost respectat și vinovate de încălcarea acestui termen nu se fac doar părțile la dosar.

Cu referire la solicitarea reclamantului privind încasarea prejudiciului moral, instanța de apel a accentuat că, potrivit art. 5 alin. (1) al Legii nr. 87, în urma constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, instanța de judecată decide asupra acordării unei satisfacții echitabile de la bugetul de stat în contul reparării prejudiciului moral, material, precum și a costurilor și a cheltuielilor de judecată.

Prin urmare, Curtea de Apel Chișinău a constatat că pretențiile reclamantului privind încasarea prejudiciului moral sunt întemeiate parțial, iar suma de 25 000 de lei încasată cu titlu de prejudiciu moral reprezintă o sumă care este una echitabilă, reală și corespunde suferințelor cauzate prin tergiversarea examinării cauzei penale în care ultimul are calitate de parte vătămată.

La 05 aprilie 2023, Ministerul Justiției a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea integrală a deciziei instanței de apel și a hotărârii instanței de fond, cu pronunțarea unei decizii noi de respingere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului s-a invocat că, reclamantul dacă pretinde că „a fost încălcat termenul rezonabil de examinare a cauzei”, respectiv, dispunea de toate pârghiile legale de a înainta instanței de judecată o cerere de urgentare a examinării cauzei penale. Prin urmare, nedepunând cerere de urgentare a examinării cauzei, acesta „a confirmat” și „aprobat tacit” toate acțiunile întreprinse de către autoritatea judecătorească și părțile implicate în proces.

Recurentul a precizat că nu pot apărea solicitări cu privire la compensarea unui prejudiciu, din motiv că este destul de dificil de constatat o legătură de cauzalitate între pretinsa violare a dreptului la examinarea cauzei într-un termen rezonabil și pretențiile materiale.

A menționat că, scopul Curții Europene, la acordarea satisfacției echitabile, nu este unul punitiv, ci mai curând unul reparatoriu și preventiv. Finalitatea constatării și determinării prejudiciului moral rezidă în acordarea unei satisfacții echitabile menite să atenueze suferințele victimei.

A concluzionat recurentul că, instanțele judecătorești nu trebuie să-și formeze o idee preconcepută potrivit căreia acțiunile înaintate prin care se pretinde încălcarea termenului rezonabil prin prisma Legii nr. 87 din 21.04.2011 implică în mod obligatoriu și admiterea acțiunii, fie chiar și parțial. Or, pe această categorie de acțiuni, este necesar de a se elucida toate circumstanțele cauzei, de a se constata dacă există cu adevărat o încălcare a prevederilor legale și de a se stabili prin probe dacă a existat în mod veridic un prejudiciu.

Consideră recurentul că, hotărârile instanțelor inferioare cu privire la acordarea sumei pecuniare cu titlu de prejudiciu moral sunt bazate pe argumente declarative și formale, fără a dispune de careva suport probatoriu și legal.

La 11 aprilie 2023, Mocreac Vladimir a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând casarea parțială a deciziei instanței de apel și a hotărârii instanței de fond, în partea ce ține de respingerea pretenției privind încasarea prejudiciului moral și în această parte acțiunea să fie admisă integral.

În motivarea recursului s-a invocat că, instanțele naționale trebuie să țină cont de satisfacția echitabilă acordată de către CtEDO în situații similare și să acorde

despăgubiri comensurabile în acest sens pentru prejudiciul cauzat prin încălcarea termenului rezonabil de examinare a cauzei, or suma de 3 000 000 de lei, este o sumă rezonabilă.

Consideră recurentul că decizia instanței de apel și hotărârea instanței de fond, urmează a fi casate parțial, și anume în partea respingerii pretenției privind încasarea prejudiciului moral integral de 3 000 000 de lei, cu pronunțarea în această parte a unei hotărâri prin care acțiunea să fie admisă integral.

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Cu referire la termenul de declarare a recursurilor, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că Curtea de Apel Chișinău a pronunțat dispozitivul deciziei la 25 ianuarie 2023.

La 21 martie 2023, copia deciziei din 25 ianuarie 2023 a Curții de Apel Chișinău a fost expediată în adresa participanților la proces, fapt confirmat prin extrasul din poșta electronică (f.d. 222, vol.1 ).

Astfel, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că, recursul declarat de Ministerul Justiției, la 05 aprilie 2023 și recursul declarat de Mocreac Vladimir, la 11 aprilie 2023, se consideră depuse în termenul stabilit de lege.

Curtea Supremă de Justiție, la 15 mai 2023, a expediat în adresa participanților copiile recursurilor declarate de Ministerul Justiției și de Mocreac Vladimir, cu înștiințarea despre posibilitatea depunerii referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire, anexată la materialele dosarului (f.d. 14, vol.2).

Conform art. XI alin. (1) și (3) din Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conexe reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, cu excepția art.IV, V pct.1–9 și 11–16 și art. VII, care vor intra în vigoare la 01 septembrie 2023.

Recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Din sensul normei de drept enunțate, urmează că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi. Respectiv, recursurile depuse de Ministerul Justiției și de Mocreac Vladimir au fost depuse până la data intrării în vigoare a Legii pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conexe reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, și vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursurilor.

Totodată, având în vedere că legea procedural civilă, care impune obligații noi anulează sau reduce drepturile procedurale ale participanților la proces, limitează exercitarea unor drepturi ori stabilește sancțiuni procedurale noi sau suplimentare, nu are putere retroactivă recursul se va examina conform procedurii de judecare a recursului în vigoare la data depunerii acestuia, deoarece după sensul său norma

referitoare la temeiuri cuprinde și procedura, or, temeiurile nu pot fi separate de procedura de examinare și soluționare, ele fiind un tot întreg organic.

În conformitate cu prevederile art. 431 din Codul de procedură civilă, examinarea recursului împotriva deciziilor instanțelor de apel ține de competența Curții Supreme de Justiție.

Asupra admisibilității recursului decide un complet din 3 judecători.

Recursul considerat admisibil se examinează într-un complet din 3, 5 sau 9 judecători ai Curții Supreme de Justiție.

Judecătorii care au examinat admisibilitatea recursului pot participa și la examinarea recursului în cauză.

În speță, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție nu a considerat oportun de a cita participanții la proces pentru a se pronunța cu privire la problemele invocate în recursuri, deoarece criticele recurenților au fost expuse cu suficientă claritate.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în cererile de recurs, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție concluzionează de a respinge recursul declarat de Ministerul Justiției și a admite cererea de recurs depusă de Mocreac Vladimir, cu modificarea deciziei din 25 ianuarie 2023 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 19 iulie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în partea cuantumului despăgubirilor morale cauzat, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin.(1) lit. e) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept: să admită recursul și să modifice decizia instanței de apel și/sau hotărârea primei instanțe.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reiterează că rezonabilitatea duratei procedurilor trebuie evaluată în lumina circumstanțelor cauzei, ținând cont de următoarele criterii: complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și al autorităților relevante și importanța cauzei pentru reclamant.

Din materialele cauzei se atestă că, la data de 30.07.2008, procurorul în Procuratura mun. Chișinău, a întocmit rechizitoriul privind învinuirea lui Tcaci Alexandru și Rudenco Serghei de comiterea infracțiunii prevăzute de art.189 alin.3 lit.d) și e) și art. 327 al. 1 Cod penal, iar la 13.08.2008 cauza penală a fost expediată în adresa Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău, pentru examinare în fond. La data de 25.11.2008 Procurorul în Procuratura mun. Chișinău, a întocmit rechizitoriul privind învinuirea lui Uncu Sergiu de comiterea infracțiunii prevăzute de art.189 alin.3 lit. d) și e) și art. 327 al. 1 Cod penal, fiind dispusă expedierea cauzei în Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău, pentru examinare în fond.

Prin încheierea din 05.12.2008, s-a dispus conexarea cauzei penale 1-807/08 privind învinuirea lui Uncu Sergiu de comiterea infracțiunii prevăzute de art.189 alin.3 lit. d) și e) și art. 327 al. 1 Cod penal, cu cauza penală 1-655/08 privind învinuirea lui Tcaci Alexandru și Rudenco Serghei de comiterea infracțiunii prevăzute de art.189 alin.3 lit.d) și e) și art. 327 al. 1 Cod penal, aflată în aceeași instanță în procedură de examinare la judecătorul Gîscă Valeriu, pentru a fi examinate într-o procedură unică.

În perioada 08.12.2008 pînă 09.06.2011, la Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău au avut loc 24 ședințe de judecată, iar la 09.06.2011 fiind pronunțată sentința de achitare.

Fiind contestată sentința la Curtea de Apel Chișinău în perioada 04.10.2012-03.02.2014 au avut loc 14 ședințe de judecată, iar prin decizia Curții de Apel Chișinău din 05.12.2013, a fost admis apelul procurorului și a părții vătămate Mocreac Vladimir, casată sentința, inclusiv din oficiu, și pronunțată o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin achitare, în temeiul art.390 alin.(1) pct.2) Cod de procedură penală, pe motiv că fapta nu a fost comisă de inculpați și pe art.327 alin.(1) Cod penal, în temeiul art.390 alin.(1) pct.1) Cod de procedură penală, pe motiv că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii.

Astfel, începând cu 16.04.2014 dosarul s-a aflat în examinare la Curtea Supremă de Justiție, decizia Curții din Apel fiind contestată de acuzatorul de stat și partea vătămată Mocreac Vladimir, iar prin decizia 16.12.2014 au fost admise recursurile ordinare, a fost casată total decizia Curții de Apel Chișinău din 05.12.2013, cu dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Ulterior, la 09.02.2015 dosarul penal a fost înregistrat la Curtea de Apel Chișinău, aflându-se la rejudecare, fiind fixate 20 de ședințe de judecată, după care la data de 20.12.2016 a fost pronunțată decizie prin care au fost respinse, ca nefondate, apelurile declarate, cu menținerea sentinței de achitare. La 03.02.2017 decizia susnumită a fost contestată cu recurs de către acuzatorul de stat și partea vătămată. La 23.02.2017 dosarul a fost înregistrat din nou la Curtea Supremă de Justiție, care după examinarea în 4 ședințe, prin decizia din 06.06.2017 a admis recursurile ordinare declarate de procurorul și de partea vătămată Mocreac Vladimir, a casat total decizia din 20.12.2006 a Curții de Apel Chișinău, cu dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet.

Drept urmare, la 12.07.2017 dosarul penal pentru a treia oară a fost înregistrat la Curtea de Apel Chișinău, aflându-se la rejudecare, fiind fixate 30 de ședințe de judecată, cu pronunțarea la 05.11.2020 a deciziei prin care au fost admise apelurile declarate de procuror și de către partea vătămată Mocreac Vladimir, casată total sentința din 09.06.2011 a Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău, din alte motive, inclusiv din oficiu potrivit art. 409 alin. (2) din Codul de procedură penală și pronunțată o nouă hotărâre potrivit modului stabilit pentru prima instanță prin care Tcaci Alexandru, Rudenco Serghei și Uncu Sergiu au fost achitați pe art.189 alin.(3), lit.d), e) Cod penal din motiv că fapta nu a fost comisă de inculpați și respectiv achitați pe art.327 alin.(1) Cod penal, din motiv că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii.

În continuare, la 15.01.2021 decizia din 05.11.2020 a Curții de Apel Chișinău, a fost contestată cu recurs de către acuzatorul de stat și partea vătămată și la 26.01.2021 dosarul a fost înregistrat din nou la Curtea Supremă de Justiție, care prin decizia din 25.05.2021 a admis recursurile ordinare, a casat total decizia din 05.11.2020 a Curții de Apel Chișinău, cu dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

La 18.08.2021 dosarul penal pentru a patra oară a fost înregistrat la Curtea de Apel Chișinău, aflându-se la rejudecare.

Instanța de recurs, în contextul criteriilor de determinare a termenului rezonabil, reține că cauza în care se pretinde încălcarea este de o complexitate considerabilă, fiind implicați 3 inculpați, fapt ce obligă instanța să asigure un echilibru între

celeritatea procesului și drepturile acestora, totuși termenul îndelungat de examinare a cauzei a fost condiționat, în mare parte, de comportamentul părților, care au dus la amânarea ședințelor, cât și din cauza atitudinii pasive ale instanțelor de judecată, care nu au întreprins măsuri necesare pentru curmarea comportamentului de rea-credință a participanților la proces care abuzau de drepturile procedurale și duceau la amânarea nejustificată a cauzei. Instanțele inferioare just au conchis că, termenul rezonabil de examinare a cauzei penale nu a fost respectat și vinovate de încălcarea acestui termen nu se fac doar părțile la dosar.

Totuși, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție conchide că reclamantul nu a contribuit în măsură semnificativă la tergiversarea procedurilor.

Subsecvent, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție, apreciază critic argumentele Ministerului Justiției, precum că Mocreac Vladimir în mod direct și tacit a aprobat și acceptat toate acțiunile întreprinse de către autoritatea judecătorească și nu a depus cerere de urgentare a examinării procesului, ca ulterior, să înainteze conform Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 acțiune civilă, urmărind un interes exclusiv pecuniar, deoarece respectarea termenului rezonabil de judecare a cauzei se asigură de către instanță.

Examinând prezenta cauză civilă, prima instanță și instanța de apel au constatat că a fost încălcat dreptul lui Mocreac Vladimir la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale de învinuire a lui Tcaci Alexandru, Rudenco Serghei și Uncu Sergiu, în care Mocreac Vladimir a fost parte vătămată și au dispus încasarea prejudiciului moral, în mărime de 25 000 de lei, sumă, care în opinia instanțelor ierarhic inferioare, constituie o satisfacție echitabilă suficientă prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție apreciază că instanțele judecătorești corect au stabilit și apreciat circumstanțele ce fac obiectul probațiunii în cauza respectivă, constatând încălcarea dreptului la examinarea cauzei în termen rezonabil, însă suma acordată, cu titlu de despăgubiri morale, este insuficientă.

Instanța de recurs reiterează că, cauza penală se află pe rolul instanței de judecată mai mult de 15 ani, la moment dosarul fiind la rejudecare în Curtea de Apel Chișinău pentru a patra oară. Or, durata mare a neexaminării cauzei penale încalcă cert dreptul reclamantului-Mocreac Vladimir la examinarea în termen rezonabil a acțiunii sale civile, și, în consecință, dreptul la un proces echitabil.

Conform art. 1 alin. (1) și (2) al Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, scopul prezentei legi este crearea în Republica Moldova a unui remediu intern eficient de apărare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.

Potrivit art.2 alin. (1)-(7) al Legii enunțate, orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege și de legislația procesuală civilă.

Repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului.

Prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei se repară indiferent de vinovăția instanței de judecată.

Prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei se repară de către stat. Reparația prejudiciului se face de la bugetul de stat.

Mărimea reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei se stabilește de instanța de judecată în fiecare caz în parte, în funcție de circumstanțele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum și de pretențiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita instanței de judecată și a autorităților relevante, de durata încălcării și de importanța procesului pentru reclamant.

În corespundere cu art.4 alin. (1)-(3) din Legea menționată, sarcina probațiunii lipsei de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine Ministerului Justiției, iar sarcina de a dovedi suportarea prejudiciului material cauzat prin această încălcare și suportarea costurilor și cheltuielilor de judecată îi revine reclamantului.

În conformitate cu art. 19 alin. (1) din Codul de Procedură penală, orice persoană are dreptul la examinarea și soluționarea cauzei sale în mod echitabil, în termen rezonabil, de către o instanță independentă, imparțială, legal constituită, care va acționa în conformitate cu prezentul cod. Articolul 20 din același cod prevede desfășurarea procesului penal în termen rezonabil: (1) Urmărirea penală și judecarea cauzelor penale se face în termene rezonabile. (2) Criteriile de apreciere a termenului rezonabil de soluționare a cauzei penale sînt: 1) complexitatea cazului; 2) comportamentul participanților la proces; 3) conduita organului de urmărire penală și a instanței de judecată; 3<sup>1</sup>) importanța procesului pentru cel interesat; 4) vîrsta de pînă la 18 ani a victimei. (4) Respectarea termenului rezonabil la urmărirea penală se asigură de către procuror, iar la judecarea cazului – de către instanța respectivă.

În acest context, potrivit art.6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale statuează că orice persoană are dreptul de a-i fi examinată cauza în mod echitabil, public și într-un termen rezonabil, de către un tribunal independent și imparțial, stabilit prin lege, care va hotărî fie asupra încălcării dreptului și a obligațiilor cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa.

Conform art. 5 alin. (1) și (2) al Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, în urma constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, instanța de judecată decide asupra acordării unei satisfacții echitabile de la bugetul de stat în contul reparării prejudiciului moral, material, precum și a costurilor și a cheltuielilor de judecată.

Reținând împrejurările de fapt și de drept elucidate supra, având în vedere principiile compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, suferințele morale, starea de stres și frustrare cauzate lui Vladimir Mocreac, instanța de recurs va

majora cuantumul prejudiciului moral stabilit de prima instanța și instanța de apel în beneficiul acestuia de la 25 000 de lei până la 50 000 de lei, sumă ce ar compensa suferințele avute și ar constitui o satisfacție echitabilă lui Mocreac Vladimir, fiind și una corelativă cu practica judiciară pe cazuri analogice.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție apreciază cuantumul despăgubirilor morale pretins de către Mocreac Vladimir, în sumă de 3 000 000 de lei, ca unul vădit disproporțional și excesiv în raport cu circumstanțele stabilite la caz.

În context, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că cuantumul trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire. În temeiul Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit. Cuantumul despăgubirilor trebuie stabilit astfel, încât acesta să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor.

Astfel, din considerentele enunțate, instanța de recurs apreciază ca fiind întemeiat argumentul lui Mocreac Vladimir că suma acordată de instanțele ierarhic inferioare cu titlu de despăgubire în mărime de 25 000 de lei vine în contradicție cu practica judiciară CȚEDO, însă respinge ca nefondat argumentul invocat în cererea de recurs, că în cazuri similare Curtea Europeană a Drepturilor Omului acordă părților despăgubiri net superioare decât cele acordate de instanțele naționale. Or, cuantumul despăgubirilor se stabilește în raport cu criteriile de apreciere instituite la fiecare caz în parte, luând în considerare durata procedurii, natura pretențiilor, complexitatea procesului, comportamentul autorităților competente și al părților, dificultatea dezbaterilor, aglomerarea instanței, precum și exercitarea căilor de atac.

Din considerentele menționate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție concluzionează de a respinge recursul declarat de Ministerul Justiției, de a admite recursul declarat de Mocreac Vladimir, cu modificarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe, în partea cuantumului prejudiciului moral cauzat ca urmare a încălcării dreptului recurentului, Mocreac Vladimir, la examinarea în termen rezonabil a cauzei penale.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) și e) din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

#### d e c i d e:

Se respinge recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Se admite recursul declarat de Mocreac Vladimir.

Se modifică decizia din 25 ianuarie 2023 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 19 iulie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Mocreac Vladimir împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și încasarea prejudiciului moral, după cum urmează:

Se încasează din contul bugetului de stat, gestionat de Ministerul Finanțelor, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Mocreac Vladimir – 50 000 (cincizeci mii) de lei, cu titlu de despăgubiri morale.

În rest, decizia din 25 ianuarie 2023 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 19 iulie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, se mențin.

Decizia este irevocabilă.

Președinte, judecător

Oxana Parfeni

judecători

Diana Stănilă

Ion Malanciuc